

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0226U000292

Державний реєстраційний номер: 0121U100565

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-01-2026

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Оптимізація селекційного процесу сої для підвищення адаптивного потенціалу та якості насіння культури

Початок етапу: 01.2021

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Героїв Харькова, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації:

Телефон: 380989494524

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00024360

Місцезнаходження: вул. Михайла Омеляновича-Павленка, Київ, 01010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Кабінет Міністрів України

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації:

Телефон: 380442801085

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - Договір (замовлення) з міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, академією наук (головним розпорядником бюджетних коштів на проведення ДіР)

Напрямок фінансування: 2.1 - Фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - Кошти загального фонду державного бюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6591060

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 2067.630

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Оптимізація селекційного процесу сої для підвищення адаптивного потенціалу та якості насіння культури

Назва роботи англійською:

Optimization of soybean breeding process to increase the adaptability and seed quality of the crop

Реферат українською:

Ключові слова: соя, селекція, врожайність, сорти, білок, олія, якість, стійкість. Об'єкт дослідження – соя, селекція нових сортів. Мета роботи – створення методом гібридизації скоростиглих, високопродуктивних, адаптованих до несприятливих чинників довкілля сортів сої зернового напрямку використання з високою якістю сировини. Метод селекції – міжвидова гібридизація з подальшим багаторазовим індивідуальним доббором. Теоретичні та практичні результати – багаторічний досвід у селекції сої реалізований у науково-методичних рекомендаціях «Використання нового вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних, адаптованих до несприятливих чинників довкілля сортів сої з високою якістю насіння». Науково-методичні рекомендації рекомендовано науковцям, селекціонерам, аспірантам, студентам профільних ВНЗ та фахівцям агропромислового виробництва. Сформовано робочу колекцію сої культурної за цінними господарськими та морфологічними ознаками у кількості 59 зразків. Колекція рекомендується для створення нового селекційного матеріалу з комплексом цінних селекційних ознак і нових скоростиглих, високопродуктивних з підвищеним абіотичним потенціалом сортів сої. Дана розробка рекомендується до впровадження у державних та приватних селекційних установах, наукових та навчальних закладах. Створено чотири сорти сої зернового напрямку використання (Світлиця, Волонтерка, ІР Застава, ІР Лілея) з комплексом цінних господарсько ознак для забезпечення різноманітних потреб ринку. Нові сорти сої знаходяться на рівні кращих світових та вітчизняних аналогів, цілком відповідають вимогам сучасного виробництва сільськогосподарської продукції і можуть бути використані в тваринницькій, переробній і харчовій галузі.

Реферат англійською:

Keywords: soybean, breeding, yield, varieties, protein, oil, quality, resistance. The study object was soybean, breeding of new varieties. The purpose was to create early-ripening, high-yielding, adapted to adverse environmental factors soybean grain varieties, with top-quality raw materials, by hybridization. The breeding method was interspecific hybridization with subsequent multiple individual selections. Theoretical and practical results are as follows: many-year experience in soybean breeding was implemented in scientific and methodological guidelines "Use of New Starting Materials for Breeding Highly Productive, Adapted to Adverse Environmental Factors Soybean Varieties with High Seed Quality." The scientific and methodological guidelines are recommended for scientists, breeders, postgraduate students, students of specialised universities and specialists in agro-industrial production. A working collection of domestic soybeans with valuable economic and morphological characteristics has been formed. The collection comprises 59 specimens and is recommended for the creation of new breeding materials with sets of valuable breeding characteristics and new early-ripening, high-yielding soybean varieties with increased abiotic potential. This development is recommended for implementation in state and private breeding institutions, research and educational organisations. Four grain soybean varieties ('Svitlytsia', 'Volonterka', 'IR Zastava', and 'IR Lileia') with combinations of valuable economic characteristics to meet various market needs have been created. The new soybean varieties are at the level of the best world and domestic analogues, fully meet the requirements of current agricultural production and can be used in the livestock, processing and food industries.

Індекс УДК: 633.31/.37; 635.65, 633/635:631.52, 635.655:631.527:581.16

Коди тематичних рубрик: 68.35.31, 68.35.03

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Чернишенко Павло Володимирович

Науковий ступінь: к. с.-г. н.

Вчене звання: старший науковий співробітник

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1502-1790

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Сорт сої Світлиця

Назва НТП англійською: Soybean variety Svitlytsia

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Сорти рослин

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Сорт сої Світлиця – зернового напрямку використання з потенційною врожайністю до 3,8 т/га, тривалістю вегетації 98–100 діб, урожайністю у КСВ в середньому за 2019–2021 рр. 2,56 т/га, вмістом у насінні білка 38,7 %, олії – 20,5 %. Сорт створено методом гібридизації і не містить генетично модифікованих конструкцій. За рахунок більш високої врожайності (на 0,28–0,35 т/га) сорт Світлиця, забезпечує додатковий прибуток 4800–5950 грн/га.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту, Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля: Підвищена стійкість сорту до збудників хвороб та шкідників дозволяє зменшити пестицидний вплив на навколишнє середовище, що сприяє покращенню екологічного стану довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: Сільгоспвиробники різних форм власності України

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Охоронні документи на ОПВ

сорта рослин, породи тварин: Патент № 240615 від 02.12.2024 р., Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, Україна

Назва НТП українською: Сорт сої Волонтерка

Назва НТП англійською: Soybean variety Volonterka

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Сорти рослин

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Сорт сої Волонтерка – зернового напрямку використання з потенційною врожайністю до 3,8 т/га, тривалістю вегетації 95–98 діб, урожайністю у КСВ в середньому за 2019–2021 рр. 1,90 т/га, вмістом у насінні білка 39,0 %, олії – 21,0 %. Сорт створено методом гібридизації і не містить генетично модифікованих конструкцій. За рахунок більш високої врожайності (на 0,28–0,35 т/га) сорт Волонтерка, забезпечує додатковий прибуток 4800–5950 грн/га

Соціально-економічна спрямованість НТП: Створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту, Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля: Підвищена стійкість сорту до збудників хвороб та шкідників дозволяє зменшити пестицидний вплив на навколишнє середовище, що сприяє покращенню екологічного стану довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: Сільгоспвиробники різних форм власності України

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Охоронні документи на ОПІВ

сорта рослин, породи тварин: Патент № 240617 від 02.12.2024 р., Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, Україна

Назва НТП українською: Сорт сої IP Застава

Назва НТП англійською: Soybean variety IR Zastava

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Сорти рослин

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Сорт сої ІР Застава – зернового напрямку використання з потенційною врожайністю до 3,8 т/га, тривалістю вегетації 94–96 діб, урожайністю у КСВ в середньому за 2020–2023 рр. 1,65 т/га, вмістом у насінні білка 38,0 %, олії – 20,6 %. Сорт створено методом гібридизації і не містить генетично модифікованих конструкцій. За рахунок більш високої врожайності (на 0,28–0,35 т/га) сорт ІР Застава, забезпечує додатковий прибуток 4800–5950 грн/га

Соціально-економічна спрямованість НТП: Створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту, Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля: Підвищена стійкість сорту до збудників хвороб та шкідників дозволяє зменшити пестицидний вплив на навколишнє середовище, що сприяє покращенню екологічного стану довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Робоча колекція зразків сої за цінними господарськими та морфологічними ознаками

Назва НТП англійською: Working collection of soybean specimens by valuable economic and morphological characteristics

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (Робоча колекція зразків сої)

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Робоча колекція сої культурної за цінними господарськими та морфологічними ознаками (висока продуктивність, якість насіння, стійкість до вилягання рослин, обсіпання насіння, висота рослин, прикріплення нижнього боба, стійкість до збудників хвороб та шкідників) у кількості 59 зразків. Колекція рекомендується для створення нового селекційного матеріалу з комплексом цінних ознак і нових скоростиглих, високопродуктивних з підвищеним рівнем жаро- та посухостійкості сортів сої. Зразки створено методами гібридизації та індукованого мутагенезу і не містять генетично модифікованих конструкцій

Соціально-економічна спрямованість НТП: Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля: Сформована робоча колекція зразків сої сприяє створенню високопродуктивних сортів з підвищеною стійкістю до збудників хвороб та шкідників, впровадження яких у виробництво зумовлює зменшення пестицидного навантаження на довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: Науково-дослідні установи; навчальні заклади

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Сорт сої IP Лілея

Назва НТП англійською: Soybean variety IR Lileia

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Сорти рослин

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП:Сорт сої IP Лілея – зернового напрямку використання з потенційною врожайністю до 4,0 т/га, тривалістю вегетації 95–97 діб, урожайністю у КСВ в середньому за 2023–2025 рр. 1,90 т/га, вмістом у насінні білка 40,5 %, олії – 20,0 %. Сорт створено методом гібридизації і не містить генетично модифікованих конструкцій. За рахунок більш високої врожайності (на 0,34–0,48 т/га) сорт IP Лілея, забезпечує додатковий прибуток 5800–8200 грн/га

Соціально-економічна спрямованість НТП: Створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту, Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля: Підвищена стійкість сорту до збудників хвороб та шкідників дозволяє зменшити пестицидний вплив на навколишнє середовище, що сприяє покращенню екологічного стану довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: Сільгоспвиробники різних форм власності України

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Науково-методичні рекомендації «Використання нового вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних, адаптованих до несприятливих чинників довкілля сортів сої з високою якістю насіння»

Назва НТП англійською: Scientific and methodological guidelines "Use of New Starting Materials for Breeding Highly Productive, Adapted to Adverse Environmental Factors Soybean Varieties with High Seed Quality"

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Інше (Науково-методичні рекомендації)

Галузь застосування: А 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; М 72.1 Дослідження й експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Науково-методичні рекомендації «Використання нового вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних, адаптованих до несприятливих чинників довкілля сортів сої з високою якістю

насіння». У методичних рекомендаціях узагальнено сучасні підходи до створення та добору вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних і адаптованих сортів сої (*Glycine max* (L.) Merr.). Розглянуто теоретичні основи формування адаптивності, екологічної пластичності та стабільності продуктивності. Наведено характеристики джерел вихідного матеріалу, зокрема колекційних і селекційних зразків, диких форм та інтродукованих сортів. Подано практичні методи оцінки продуктивності, посухостійкості, якості насіння, стійкості до хвороб і шкідників

Соціально-економічна спрямованість НТП: Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища, Підвищення продуктивності праці

Вплив НТП на довкілля: Науково-методичні рекомендації сприяють створенню високопродуктивних сортів з підвищеною стійкістю до збудників хвороб та шкідників, впровадження яких у виробництво, зумовлює зменшення пестицидного навантаження на довкілля

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: Науково-дослідні установи; навчальні заклади

Перспективні ринки: Україна, країни близького зарубіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

IX. Бібліографічний опис

1. Riabukha S.S., Chernyshenko P.V., Bezuhlyi I.M., Kolomatska V.P., Holokhorynska M.G. Yield potential of soybean varieties and its fulfillment. Селекція і насінництво. 2021. Вип. 120. С. 89–98. <https://doi.org/10.30835/2413-7510.2021.251042>
2. Чернышенко П.В., Рябуха С.С., Егорова А.Ю., Капустян М.В. Использование генетического потенциала селекционных инноваций – один из путей роста производства сои на Украине. Materialele conferinței internaționale «Direcțiile de modernizare a cercetărilor ameliorative și tehnologice la culturile cerealiere și leguminoase», 29–30 iunie 2021, Moldova. 2021. С. 79–84. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/79-84_46.pdf
3. Рябуха С.С., Чернышенко П.В., Егорова Н.Ю., Капустян М.В. Потенциал урожайности современных сортов сои и его реализация. Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională «Genetica, ameliorarea, producerea de seminte și tehnologia de cultivare a porumbului», 9–10 septembrie 2021, Moldova, 2021. С. 214–222. <https://asm.md/ru/node/813>

4. Рябуха С.С., Чернышенко П.В., Капустян М.В. Новітні селекційні розробки по сої у східному Лісостепу України. Міжнародної науково-практичної конференції «Органічне агровиробництво: освіта і наука», 27 жовтня 2021 р., Київ, 2021. С. 33–35. <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2021/11/tezy-malynka-27-10-2021.pdf>
5. Riabukha S.S., Chernyshenko P.V., Bezuglyi I.M., Kobyzeva L.N., Kolomatska V.P., Golokhorynska M.G. Variability of soybean yield and seed quality depending on environmental hydrothermal factors. Селекція і насінництво. 2022. Вип. 121. С. 63–75. <https://doi.org/10.30835/2413-7510.2022.260997>
6. Riabukha S.S., Chernyshenko P.V., Bezugla O.M., Golokhorynska M.G. Efficiency of modern soybean varieties in terms of yield and seed quality. Селекція і насінництво. 2022. Вип. 122. С. 54–68. <https://doi.org/10.30835/2413-7510.2022.271751>
7. Рябуха С.С., Чернышенко П.В., Безугла О.М. Селекція сої у східному Лісостепу України. Матер. Міжнародн. наук.-практ. конф. «Селекція агрокультур в умовах змін клімату: напрями і пріоритети», 30 вересня 2022 р., Одеса, 2022. С. 104–108
8. Riabukha S.S., Chernyshenko P.V., Bezugly I.M., Golokhorynska M.G. Determination of drought resistance of soybean breeding material. Селекція і насінництво. 2023. Випуск 123. С. 120–134. <https://doi.org/10.30835/2413-7510.2023.283655>
9. Рябуха С.С., Чернышенко П.В. Результати наукових досліджень по сої в східному Лісостепу України. Матер. Міжнар. наук. конф. «Зернова галузь – проблеми та перспективи технологічного забезпечення», 12 жовтня 2023 р. Дніпро, 2023. С. 152–154
10. Чернышенко П. В., Чернышенко Г. Є., Скобля Є. В. Поліморфізм SSR-локусів в сортах сої, які походять з різних країн. Зернові культури. 2024. Том 8. № 1. С. 40–46. <https://doi.org/10.31867/2523-4544/0309>
11. Чернышенко П. В., Рябуха С. С., Чернышенко Г. Є., Скобля Є. В., Нікуліна М. Є. Визначення генетичної чистоти сортів сої за поліморфізмом SSR-локусів. Матеріали Міжнар. наук. конф. «Сучасні технологічні аспекти виробництва зерна та переробки сільськогосподарської продукції», 20–21 березня 2024 р. Дніпро, 2024. С.152–154
12. Чернышенко П.В., Шелякіна Т.А., Безугла О.М. Формування біохімічного складу насіння сої в умовах трансформації клімату. Корми і кормовиробництво. 2025. Випуск 99. С. 21–28. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202599-02>
13. Чернышенко П. Новітні інноваційні розробки по сої у Східному Лісостепу України. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми сучасного землеробства, рослинництва і тваринництва», 25 червня 2025 р. Оброшине, 2025. С. 232–234. https://isgkr.com.ua/images/sampleddata/Tezy/Tezy_2025.pdf
14. Чернышенко П.В., Василенко А.О., Глубокий О.М., Шелякіна Т.А., Шелякін В.О., Скидан В.О. Використання нового вихідного матеріалу для селекції високопродуктивних, адаптованих до несприятливих чинників довкілля сортів сої з високою якістю насіння. Науково-методичні рекомендації. ІР ім. В.Я. Юр'єва НААН. Харків, 2025. 24 с. <https://yuriev.com.ua/assets/files/navchalni-posibnyky/nmr-2025-soya.pdf>

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Леонов Олег Юрійович
д. с.-г. н., с.н.с., 06.01.05

Перелік осіб-виконавців

Безугла Ольга Миколаївна

(к. с.-г. н., старший науковий співробітник, 06.01.05)

Василенко Антоніна Олександрівна

(к. с.-г. н., старший науковий співробітник, 06.01.05)

Магомедов Рабадан Джабраїлович

Шелякін Віктор Олексійович

Шелякіна Тетяна Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Фатєєва Олена Олександрівна

Телефон

+38(098)949-45-24

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна